

TRABAJO DE FINAL DE GRADO EN TRADUCCIÓN E INTERPRETACIÓN

TREBALL DE FI DE GRAU EN TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ

Departament de Traducció i Comunicació

TÍTULO / TÍTOL

**Zoologia i llengua: col·laboració amb el Bioparc
de València per a la traducció audiovisual i científica
del seu documental promocional**

Autor/a: Miriam Castells Franco

Tutor/a: José Luis Martí Ferriol

Fecha de lectura / Data de lectura: setembre de 2023

Les convencions d'estil que s'han fet servir en aquest treball es regeixen segons la norma APA (7a edició).

Agraïments

Als meus pares i germà, per haver-me fet costat sempre.

A Toni Campos, perquè aquest mèrit també és seu.

Resum:

Aquest treball de fi de grau té com a objectiu combinar dues varietats de traducció, l'audiovisual i la científica, per a entregar un producte comercial d'alta qualitat a l'empresa col·laboradora Bioparc.

Primerament, s'han contextualitzat les varietats de traducció esmentades i el gènere documental amb una base teòrica. Tot seguit, s'ha estudiat el documental del Bioparc sobre les amenaces que reben diverses espècies animals d'Àfrica, el perill en què es troben i la necessitat de crear centres com el parc de València per a garantir la prosperitat d'aquestes. El documental té una duració de 10 minuts i es divideix en dues parts.

Per una banda, els primers 5 minuts consisteixen en una seqüència de rètols en pantalla en llengua espanyola i llengua anglesa on s'explica el canvi que han patit les espècies endèmiques d'Àfrica davant de l'amenaça humana i les alteracions dels seus hàbitats. La traducció al català d'aquesta part s'ha fet mitjançant subtítols interlingüístics, en concret 57, elaborats amb el programa Subtitle Workshop (versió 6.0b). Al mateix temps, s'ha elaborat un glossari —reflectit a l'annex— dels diferents animals anomenats al documental.

D'altra banda, els 5 minuts restants consisteixen en una seqüència d'imatges d'un documental a l'ús, on la veu d'un narrador conta la història de la formació del Bioparc a la vegada que apareix la traducció en anglés a través de subtítols. La traducció al català ha consistit en l'elaboració d'un guió per a veus superposades, el qual està dividit en 10 *takes*.

A continuació, s'ha realitzat una anàlisi traductològica macrotexual on s'expliquen els problemes de traducció segons la classificació de Kautz (2000, 119-126).

Finalment, s'han extret diverses conclusions que culminen el treball i determinen els aspectes més importants de l'elaboració, així com les qüestions més destacables d'un encàrrec real.

Paraules clau:

Traducció científica, traducció audiovisual, gènere documental, subtitulació, veus superposades.

Índex

1.	<i>Introducció</i>	6
1.1.	Justificació del tema i motivació personal.....	6
1.2.	Objectius.....	6
2.	<i>Marc teòric</i>	8
2.1.	La traducció científicotècnica.....	8
2.2.	La traducció audiovisual.....	9
2.2.1.	Subtitulació.....	9
2.2.2.	Veus superposades.....	10
2.3.	El gènere documental	11
3.	<i>Metodologia</i>	13
3.1.	Fases	13
3.2.	Procediment de la part pràctica del treball	13
3.2.1.	Subtitulació.....	13
3.2.2.	Veus superposades.....	14
3.3.	Elecció i presentació del corpus	16
4.	<i>Desenvolupament</i>	18
4.1.	Proposta de subtitulació.....	18
4.2.	Proposta de veus superposades.....	26
4.3.	Anàlisi traductològic	28
4.3.1.	Subtitulació.....	28
4.3.2.	Veus superposades.....	31
5.	<i>Conclusions</i>	33
6.	<i>Bibliografia</i>	35
7.	<i>Annex</i>	36
7.1.	Glossari dels noms dels animals.....	36
7.2.	URL de la carpeta de Drive	36

1. Introducció

1.1. Justificació del tema i motivació personal

Aquest treball de fi de grau ha sorgit de la voluntat d'entrelligar dues modalitats de traducció cursades al grau i que han marcat un punt d'inflexió en la meua etapa universitària: la traducció científica i la traducció audiovisual.

Per una banda, em considere una apassionada de la zoologia i tot allò que engloba el regne animal. En començar a cursar el grau, tenia dubtes pel que fa a l'elecció dels itineraris perquè tenia clar que el científic no seria un dels meus favorits. No obstant això, aquesta idea no va tardar a canviar, ja que vaig descobrir un apropament al món científic que podia orientar-se cap a la traducció en l'àmbit de la zoologia.

Contràriament, si alguna idea tenia clara en començar el grau, era l'elecció de l'itinerari de traducció audiovisual. Les meues expectatives sobre aquesta modalitat van canviar a mesura que cursava l'assignatura del tercer curs, ja que no va ser com esperava i vaig acabar per descartar-la l'any següent.

Es va arribar així a la conclusió que l'últim treball del grau hauria d'incloure ambdues modalitats: per una part, per a celebrar el descobriment extraordinari que va suposar la traducció científica a escala personal, i per una altra, per a superar la visió negativa que es tenia sobre la traducció audiovisual. La millor manera d'enllaçar les dues modalitats era fer front a una traducció audiovisual que tractara sobre un tema científic.

En un principi, l'encàrrec anava a presentar-se en gèneres de ficció, ja que la intenció era traduir al català un documental sobre animals d'alguna plataforma en línia. Però, aleshores, es va contactar amb el Bioparc de València per a proposar-los una col·laboració en la qual ells cedien el documental de la creació del parc i, a partir d'aquest, s'elaboraven les propostes de subtitulació i veus superposades. Van acceptar la proposta des del primer moment, cosa que va convertir aquest treball en un encàrrec real.

Pel que fa a l'elecció del tutor, José Luis Martí Ferriol va ser qui més podia encaixar amb aquest projecte. En ser professor a la universitat d'ambdues modalitats, podia aportar la seua visió professional en cada fase per a l'execució d'un treball excel·lent.

1.2. Objectius

L'objectiu fonamental d'aquest treball és la realització d'una proposta de traducció al català d'un documental que podem dividir en dues parts. En la primera, on apareixen rètols en pantalla, es farà una traducció mitjançant la subtitulació. En la segona, on ja

apareixen imatges amb una veu en *off* i subtítols en llengua anglesa, es farà una traducció per a veus superposades.

Pel que fa als coneixements de traducció audiovisual adquirits al grau, es posarà en pràctica:

1. La utilització del programa Subtitle Workshop per a l'elaboració dels subtítols.
2. La traducció sintètica perquè tota la informació quede reflectida als subtítols i el pautat siga correcte segons les convencions del client UJI.
3. L'elaboració d'una traducció per a veus superposades on es respecten les característiques d'aquesta modalitat, com és la isocronia o la sincronia cinèsica, amb la utilització del model de plantilla amb què s'ha treballat durant el curs.

D'altra banda, la base teòrica de traducció científica obtinguda al grau que es reflectirà en aquest treball és:

1. La documentació exhaustiva i de qualitat en llocs fiables i oficials.
2. L'exactitud terminològica que requereix una traducció d'aquest àmbit, que quedarà reflectida també en un glossari bilingüe generat i presentat en el marc del treball.
3. L'apropament al text original o la separació del mateix perquè el text de sortida tinga un to natural i no continga errors.

2. Marc teòric

2.1. La traducció científicotècnica

La traducció científicotècnica (TCT) és una varietat de la traducció que engloba els gèneres de caràcter científic i tècnic. De vegades pot resultar complex identificar aquest tipus de traducció, ja que pot ser molt evident (com ho seria una revista sobre salut), però també pot trobar-se camuflada en altres àmbits (un programa de televisió sobre maquinària industrial). Podem definir-la aleshores com una part del procés de divulgació d'informació a escala internacional, que és essencial per al funcionament de la societat moderna (Pinchuck 1977, 13). Els trets principals d'un text científicotècnic són els següents (encara que poden canviar en funció del gènere):

- L'abundància de terminologia especialitzada
- L'ús d'un registre formal
- L'estructura rígida
- La senzillesa sintàctica

A l'itinerari de traducció científicotècnica de l'UJI s'estudien diversos gèneres textuais que engloben la TCT. La classificació és la següent:

- Gèneres domèstics
- Gèneres pedagògics
- Gèneres divulgatius
- Gèneres professionals
- Gèneres d'investigació

A més, els àmbits temàtics on ens centrem en el mateix itinerari són: les noves tecnologies, el medi ambient, la biotecnologia o les ciències de la salut. L'assignació de cada gènere a cada àmbit segons la programació docent que planteja el grau és la següent: els gèneres domèstics i els pedagògics s'estudien en l'àmbit de les noves tecnologies; els gèneres divulgatius, per contra, s'estudien en dos àmbits: el del medi ambient i el de la biotecnologia; per últim, els gèneres professionals i els gèneres d'investigació s'estudien en l'àmbit de les ciències de la salut.

En aquest cas, el documental que s'utilitzarà per a aquest treball es classificaria com a gènere divulgatiu, concretament de l'àmbit del medi ambient.

2.2. La traducció audiovisual

La traducció audiovisual (TAV) és una varietat de la traducció que s'encarrega d'expressar la informació d'una obra audiovisual combinada en dos canals, l'acústic i el visual, i en dos tipus d'informació, verbal i no verbal (Zabalbescoa, 2001, 113-126). Al canal acústic pertanyen els codis lingüístics, els paralingüístics, els musicals, els d'efectes especials i els de col·locació del so. A més, al canal visual es troben els codis iconogràfics, els fotogràfics, els de planificació, els de mobilitat, els gràfics i els de muntatge (Chaume, 2013, 24).

La traducció audiovisual no té àmbits estrictament delimitats, sinó que pot englobar distintes temàtiques que donen peu a la confusió a l'hora de classificar un producte audiovisual concret en una modalitat de TAV. Açò és degut a l'existència de diferents gèneres audiovisuals que tracten sobre continguts molt diversos que no estan dins de l'esfera quotidiana (Vega, 1999, 250), com podria ser un programa de telerealtà sobre medicina estètica, una pel·lícula sobre el dret civil o un documental sobre la flora ibèrica. Llevat de l'àmbit dels productes audiovisuals, s'haurà d'analitzar la modalitat de traducció emprada en cada cas per a classificar-los en diferents grups. Açò serà el que marcarà la diferència entre aquesta varietat de traducció i una altra.

Entre les diferents modalitats de TAV es troben la subtitulació i les veus superposades, que seran l'eina d'estudi en aquest treball.

2.2.1. Subtitulació

La subtitulació és una modalitat de traducció audiovisual que consisteix a presentar un text escrit, generalment en la part inferior de la pantalla, que represente el diàleg original que intercanvien els diferents parlants, així com tota la informació verbal restant que es transmet de manera visual i oral (Díaz Cintas i Remael, 2020, 9).

Les característiques bàsiques d'aquesta modalitat segons Martí Ferriol (2023, 179-192), les quals s'estudien amb deteniment també a les assignatures d'introducció a la TAV en el grau (933 i 934), són:

- La sincronització. Es tracta de simultaniejar en pantalla un subtítol amb el diàleg que representa. El temps de començament i acabament d'un subtítol haurà de coincidir amb la duració del missatge expressat per l'orador.
- La síntesi. És el procediment que s'utilitza per a resumir el contingut d'un diàleg perquè el subtítol pugui mantenir la idea principal del missatge sense haver

d'aparèixer en pantalla més temps del que dura el diàleg. No sempre serà necessari sintetitzar, només quan la densitat de diàleg del text original siga elevada.

- La llegibilitat. És la qualitat que permet a l'espectador llegir els subtítols de manera correcta, tenint en compte la velocitat de lectura i la complexitat del diàleg. Es consideren factors com la llargària del subtítol, la duració que tenen en pantalla o el nombre de caràcters que pot llegir una persona per segon.

Existeixen diversos programaris o aplicacions per a l'elaboració dels subtítols, però la que s'utilitza a l'assignatura 933 del grau és la de Subtitle Workshop.

Així mateix, trobem també diferents tipus de subtítols que depenen de:

- La llengua
- Els paràmetres tècnics
- El temps de preparació
- La forma d'aparició
- Els mètodes de projecció

Cada tipus de subtítol conté diverses categories. Tanmateix, només ens centrarem en aquelles que es realitzaran en aquest treball: segons la llengua, s'elaboraran subtítols interlingüístics; segons els paràmetres tècnics, seran subtítols oberts; segons el temps de preparació, es faran uns subtítols preparats reduïts; segons la forma d'aparició, es crearan subtítols en bloc; finalment, segons el mètode de projecció, s'executaran subtítols electrònics.

2.2.2. Veus superposades

Les veus superposades —anomenades *voice-over* en llengua anglesa— són una altra modalitat de traducció audiovisual que Chaume (2004, 35) defineix com:

Una emisión simultánea de la banda en donde está grabado el diálogo original y de la banda en donde se graba la versión traducida. Para ello, el técnico de sonido baja el volumen de la banda original e incrementa el volumen de la banda en donde se encuentra el doblaje, de modo que el texto original se puede escuchar remotamente bajo el texto traducido.

Cada país tendeix tradicionalment a utilitzar certes modalitats amb més freqüència que altres. En termes generals, a Espanya és més usual el doblatge, però alguns gèneres es tradueixen mitjançant les veus superposades, com per exemple els programes de telerealtà o els documentals.

Com bé s'ha esmentat abans amb les paraules de Chaume, en les veus superposades la veu original no deixa d'escoltar-se, només disminueix el seu volum perquè la veu

del narrador de la traducció s'escolte per damunt. S'han de seguir diverses normes d'ajust, com és la sincronia cinèsica, però es poden ometre d'altres, com és la sincronia labial.

L'actor o l'actriu que locuta la traducció d'un documental ha d'executar-la de manera neutra. Només es reproduïxen, de vegades, aspectes com els accents dels parlants, les emocions o l'edat, entre d'altres. Contràriament, per a locutar un programa de telerealtà, s'exigeix un nivell d'actuació major.

Per a l'elaboració d'una traducció per a veus superposades i per a doblatge, en l'assignatura 933 seguim un model de plantilla que compta amb una macro on es troben dividits els *takes* del guió i s'analitza el document de vídeo simultàniament per a escriure el nom dels personatges i el temps d'entrada de cada *take*. A més, també s'inclouen els símbols que caracteritzen les intervencions, com per exemple «(ON)», quan el personatge apareix en pantalla; «(G)», quan efectua un gest curt; o «/» per a marcar les pauses breus.

2.3. El gènere documental

La definició del gènere documental ha estat sempre un gran repte per a aquells que han intentat parlar d'aquest. Contràriament al que passa amb les pel·lícules (un gènere que aparentment no necessita explicació), s'han proposat diferents definicions cada vegada que s'ha introduït el gènere documental en un estudi. Bembibre (2009) ens defineix el documental com:

Un género de cine que se basa en la utilización de imágenes reales, documentadas, para realizar una historia o trama. El documental tiene sus beneficios y sus desventajas ya que mientras que por un lado no es necesario estar actuando las escenas, también es importante saber elegir qué filmar, por qué y cómo ya que esa situación no se volverá a repetir como tal.

Hi ha documentals sobre fauna, història, ciència, medicina, esport, etc. En ells, apareix un narrador que pot estar o no en pantalla i conta una història que es va reflectint amb la successió d'imatges i vídeos mentre s'escolta la seua veu, encara que poden aparèixer també persones entrevistades, com testimonis d'algun fet històric o professionals d'algun àmbit que donen el seu punt de vista sobre el tema del documental.

La dificultat de la seua definició ve marcada per diversos aspectes, entre els quals es troba l'alt estatus que revesteix el gènere documental dins de l'àmbit cinematogràfic. A més, no s'esclareix què és veritablement aquest gènere, ni quins són els seus determinants,

quins criteris s'haurien d'utilitzar per a diferenciar-lo i analitzar-lo, i quines línies s'han de marcar entre aquest i un altre tipus de gènere audiovisual (Przylipek, 2023, 12).

Pel que fa a les modalitats emprades per a traduir aquest gènere, la més comuna és la de veus superposades, però també es pot fer servir la subtitulació o el doblatge en *off*.

La tendència actual és realitzar combinacions entre elles, com podria ser una traducció per a veus superposades en les parts del documental que contenen entrevistes i una traducció per a doblatge en *off* en les parts de narració (Matamala, 2019).

Un tret destacable del gènere documental és que, malgrat pertànyer a la varietat de TAV, el seu contingut pot ser específic d'una altra varietat, per exemple la científica. Aleshores, els traductors han de dominar ambdues varietats o fer un treball en equip amb diferents experts per a elaborar un producte òptim.

3. Metodologia

3.1. Fases

La realització d'aquest treball ha comptat amb quatre fases principals.

En primer lloc, s'han esclarit els objectius del treball i s'ha fet una proposta de les varietats i modalitats de TAV que s'utilitzaran. Posteriorment, s'ha procedit a l'elecció del corpus de treball, en la qual fase es van tenir en compte els objectius anteriorment marcats i les temàtiques dels documentals.

En segon lloc, es va procedir a la realització del marc teòric del treball, en el qual s'han explicat les dues varietats de traducció emprades. Per una banda, s'ha presentat la TCT i la proposta docent que planteja el grau per a aquest itinerari. D'altra banda, s'ha exposat la TAV i les dues modalitats que s'utilitzen en el treball. Finalment, s'ha explicat què és el gènere documental i quins són els trets essencials que el caracteritzen.

En tercer lloc, la següent fase ha consistit en la part pràctica: d'una banda, s'ha fet ús del programa Subtitle Workshop, concretament de la versió 6.0b, per a elaborar els subtítols de la primera part del documental i, d'altra banda, s'ha fet servir la plantilla de Word amb la macro configurada i estudiada a l'itinerari, en la qual s'ha creat el guió per a veus superposades de la segona part del documental.

Finalment, s'ha fet una anàlisi traductològica a nivell macrotextual on queden registrats els problemes (Kautz, 2000, 119 – 126) que ha suposat la traducció d'ambdues parts del documental i s'ha inclòs una justificació de les solucions que s'han aportat.

3.2. Procediment de la part pràctica del treball

Aquest apartat reflectirà la tercera fase del treball, on s'explicarà amb detall com s'ha produït la traducció en cada modalitat.

3.2.1. Subtitulació

En aquest treball acadèmic s'ha fet ús de l'aplicació Subtitle Workshop per a l'elaboració dels subtítols. La configuració dels paràmetres s'ha disposat segons les convencions de la universitat, per a les quals s'han tingut en compte aquests aspectes:

- El format. El subtítol pot ocupar una o dues línies. En cadascuna d'elles poden haver-hi 35 caràcters com a màxim —també es compten els espais i els signes de puntuació.
- El payout. És la part més àrdua. Hi ha diversos elements que el determinen: els canvis d'escena, el text en pantalla, els canvis de pla, la duració de les

intervencions o les pauses mínimes entre els subtítols. Les normes que s'han de seguir són

- El temps d'exposició: mínim 1 segon, màxim 5 segons.
- La pausa mínima entre dos subtítols: 0,2 segons.
- La velocitat de lectura: aquesta determina el temps disponible per a la lectura dels subtítols. Es mesura amb caràcters per segon (CPS) i el màxim nombre és 16.
- La segmentació. Consisteix a dividir el subtítol segons les unitats de sentit del missatge. Hi ha diversos aspectes que s'han de tenir en compte:
 - No deixar al final de línia o de subtítol articles o determinants, preposicions, conjuncions, marcadors del discurs, verbs auxiliars i adverbis.
 - Intentar no separar adjectius avantposats dels noms, verbs modals dels infinitius associats i verbs del seu objecte.
- La síntesi d'informació. Segons la llargària del missatge, s'ha de sintetitzar perquè el subtítol s'adapte a les convencions. En aquest treball, s'han utilitzat els tres mètodes de síntesi que s'estudien al grau: la reformulació, la condensació i l'omissió.
- Tipografia. També hem consultat les convencions per saber quins aspectes tipogràfics s'havien de seguir:
 - Cursiva: encara que s'aplica normalment a les veus en *off*, el narrador dels documentals és una excepció, per tant, s'ha fet en rodona.
 - Guionets: no s'han aplicat perquè no hi havia distints personatges.
 - Punts suspensius: s'ha seguit la tendència actual de no posar punts suspensius per a connectar subtítols. D'aquesta manera també s'han estalviat caràcters.
 - Majúscules: no s'han utilitzat perquè s'ha decidit fer ús la minúscula rodona degut a la llargària dels rètols en pantalla que s'han subtitulat en la primera part del documental.
 - Cometes: no han sigut necessàries.

3.2.2. Veus superposades

La traducció per a veus superposades d'aquest treball s'ha fet amb la plantilla de Word configurada amb una macro amb la qual treballem en l'itinerari. Primerament, es va fer

una *rough translation* —una traducció del text original sense tenir en compte les restriccions d'aquesta modalitat— i, més tard, es va ajustar a la plantilla seguint les convencions marcades per la universitat.

Es parteix d'un text original oral, ja que no es compta amb el guió original ni la transcripció. A la plantilla, s'han posat tots els elements del format del guió a mesura que s'estudiava el document audiovisual i la traducció simultàniament. En aquesta s'han inclòs el nombre de cada *take*, els codis de temps (TCR) d'inici d'aquests, el personatge que intervé —en aquest cas, sempre el narrador—, els símbols —només «(OFF)» per a indicar que el narrador no està en pantalla i «/» o «//» per a indicar les pauses breus o llargues— i la divisió dels *takes*. A continuació, un exemple del començament del guió:

```
Títol V.O: Bioparc, Valencia
Títol V.T: Bioparc, València
Traducció i ajust: Miriam Castells Franco

1.          05:09
NARRADOR (OFF) A principis del segle XXI, la conservació ha patit un
              canvi radical en els seus plantejaments. / Els problemes
```

La segmentació dels *takes* s'ha elaborat tenint en compte els següents aspectes:

- Normes professionals. Les convencions de l'itinerari marquen que un *take* ha de tindre 9 línies com a màxim si hi ha intervencions de diversos personatges. El corpus d'aquest treball només conté un personatge, cosa que provoca una disminució d'aquest número a 5 línies com a màxim per cada *take*. En cas d'haver-hi una pausa superior als 15 segons, també s'hauria de segmentar.
- Restriccions econòmiques. S'ha d'elaborar el mínim nombre de *takes* possible, per això s'haurà de realitzar un ajust idoni.
- Elements narratius. En aquest cas no s'han tingut en compte perquè la narració era fluida i no canviava de lloc, temps o acció.

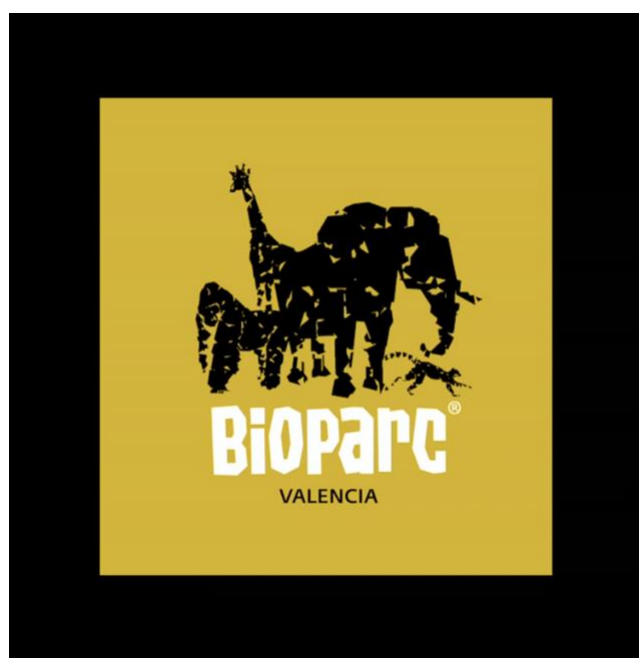
Per a l'elaboració del guió amb l'ajust, s'han seguit els paràmetres estudiats a l'itinerari: la sincronia fonètica, la sincronia cinèsica i la isocronia.

Pel que fa a la sincronia fonètica i a la cinèsica, no s'ha aplicat cap restricció, ja que es tracta d'un documental on no apareix cap personatge en pantalla i, per tant, no s'ha d'ajustar la traducció als moviments labials o corporals ni a la seqüència d'imatges i informació lingüística inclosa en aquestes.

Contràriament, la isocronia ha sigut un dels punts claus en l'ajust, ja que s'ha hagut de calcular la duració de les intervencions perquè s'adapten a les convencions de la modalitat de veus superposades —han de començar posteriorment a l'inici de la intervenció del narrador i acabar abans que aquest finalitze—, que són distintes de les del doblatge —les intervencions han de durar el mateix que l'original.

3.3. Elecció i presentació del corpus

Es van escollir tres productes audiovisuals que podien encaixar amb el treball, però un d'ells comptava ja amb la traducció al català, motiu que va provocar la seua desqualificació. D'altra banda, els dos documentals restants comptaven ja amb una subtitulació —donat que pertanyien a una plataforma en línia—. Durant aquest treball de cerca del corpus, es va descobrir que Bioparc havia protagonitzat feia anys la pel·lícula *Herederos del Arca: planeta global*, guanyadora del premi «Millor pel·lícula» al Certamen de Cinema Científic de Ronda. Aquest fet va ser decisiu per a posar-se en contacte amb l'empresa i proposar-los una col·laboració. Juntament amb la directora de comunicació del parc, es van establir els termes que caracteritzaven la col·laboració: per una part, se cediria el documental sobre la creació del parc que projecten al cinema al principi de les visites i, per una altra, es faria la subtitulació i la traducció per a veus superposades de manera que el producte final poguera ser utilitzable. L'extensió del documental era òptima per al treball i el contingut de temàtica mediambiental s'adaptava a la complexitat terminològica requerida.

El documental elegit en aquest treball ha sigut el de la creació de Bioparc. No compta amb un títol original, ja que es tracta d'un vídeo documental elaborat per a la promoció del parc. La durada és de 10 minuts, en els quals els 5 primers contenen rètols en pantalla on s'explica la situació en què es troben moltes espècies d'Àfrica i les solucions que han aplicat alguns països per a revertir la seua extinció. Els 5 minuts restants inclouen imatges sobre la construcció del parc i s'explica mitjançant una veu en off i subtítols quins han sigut els passos per a aconseguir recrear els hàbitats de les diferents espècies.

Al documental, s'inclouen xifres que deixen esperances mínimes sobre la conservació de la fauna i la flora africanes. La creació del parc va ser necessària per a mantenir les espècies en perill imminent d'extinció amb vida i poder investigar els remeis per a millorar els seus hàbitats salvatges. Se centra, sobretot, en les selves tropicals i la sabana, llocs on la conservació és cada vegada més complexa i l'acció humana és l'única capaç de recuperar-la.

El missatge principal d'aquest documental és convidar la gent a conservar aquestes espècies mitjançant la compra de les entrades del parc, on els guies, veterinaris, biòlegs i resta de professionals ensenyen els perills que pateixen els animals i les solucions que s'aporten.

A més, un dels punts clau en la conservació d'avui dia són les fundacions, les quals aporten econòmicament els mitjans necessaris per a beneficiar aquestes espècies vegetals i animals i preservar-les fora de perill.

4. Desenvolupament

A continuació es presenten les propostes de traducció de l'espanyol i l'anglès al català, en les dues modalitats, del documental divulgatiu del Bioparc. Les dues propostes s'han generat en funció de les especificacions que s'han explicat en les seccions anteriors. Es proposen un total de 57 subtítols interlingüístics i 10 *takes* per a veus superposades.

4.1. Proposta de subtitulació

1

00:00:20,334 --> 00:00:25,334

Un quart de la pluviisilva tropical
del món està a la Conca del Congo.

2

00:00:30,534 --> 00:00:33,715

La FAO estima
que entre els anys 1998 i el 2000

3

00:00:33,915 --> 00:00:38,315

es van perdre unes 5,2 milions
d'hectàrees de bosc.

4

00:00:40,515 --> 00:00:43,815

El 60 % dels boscos temperats
i mixtes originals,

5

00:00:44,015 --> 00:00:47,115

el 30 % dels de coníferes,
el 45 % dels tropicals

6

00:00:47,315 --> 00:00:50,015

i el 70 % dels tropicals secs
s'han perdut.

7

00:00:50,615 --> 00:00:54,715

Els 25 punts calents
de biodiversitat més importants

8

00:00:55,115 --> 00:00:59,015

ocupen tan sols l'1,4 %
de la superfície terrestre.

9

00:01:00,315 --> 00:01:04,815

Aquests punts són la llar exclusiva
del 44 % de les espècies vegetals

10

00:01:05,015 --> 00:01:08,815

i del 35 % de les aus,
rèptils i amfibis.

11

00:01:10,215 --> 00:01:14,615

El major repte per a conservar
el planeta és alimentar els humans,

12

00:01:14,815 --> 00:01:17,715

a la vegada que es protegeix
el medi ambient.

13

00:01:17,915 --> 00:01:22,015

La nova conservació prioritza
les poblacions humanes locals.

14

00:01:25,515 --> 00:01:29,015

La subespècie de goril·la
occidental de les terres baixes

15

00:01:29,215 --> 00:01:31,815

està en perill crític
després de delmar-se

16

00:01:32,015 --> 00:01:35,015

a causa del comerç de carn de bosc
i de l'Èbola.

17

00:01:35,215 --> 00:01:38,415

Als anys setanta hi havia
65.000 rinoceronts negres.

18

00:01:38,615 --> 00:01:40,115

Avui són menys de 3.000.

19

00:01:40,315 --> 00:01:43,115

En 1885 només en quedaven
dos blancs del sud.

20

00:01:43,515 --> 00:01:47,815

En l'actualitat, més de 8000
rinoceronts blancs del sud

21

00:01:48,015 --> 00:01:52,015

estan repartits en 247 poblacions
en estat salvatge,

22

00:01:52,215 --> 00:01:56,715

a més dels animals
que es reproduïxen pertot arreu

23

00:01:56,915 --> 00:01:59,315

als parcs zoològics autoritzats.

24

00:02:00,415 --> 00:02:04,015

Avui, l'avantguarda
en moviments de conservació

25

00:02:04,215 --> 00:02:07,115

resideix en les fundacions.

26

00:02:08,415 --> 00:02:12,615

En 2008, el president de Madagascar
va triplicar l'àrea protegida

27

00:02:12,815 --> 00:02:16,400

amb 5 milions d'hectàrees

i va posar sota protecció formal

28

00:02:16,600 --> 00:02:18,615

més de 2/3 dels boscos del país.

29

00:02:18,815 --> 00:02:22,015

En 2005, la República del Congo,
el Gabon i Camerun

30

00:02:22,215 --> 00:02:27,215

van signar un acord per a protegir
14,6 milions d'hectàrees de selva.

31

00:02:28,529 --> 00:02:32,715

A Madagascar hi ha al voltant
de 200.000 espècies d'èssers vius,

32

00:02:33,315 --> 00:02:35,915

de les quals, 150.000
són endèmiques.

33

00:02:36,815 --> 00:02:41,115

Ha desaparegut un 90 %
de la coberta forestal original.

34

00:02:41,715 --> 00:02:46,711

Avui, és un focus clau d'interés mundial per a la conservació.

35

00:02:48,480 --> 00:02:52,911

Entre 1990 i 2005, Àfrica va perdre més del 9 % de superfície forestal.

36

00:02:53,111 --> 00:02:57,611

Des de l'any 2000 fins al 2005, els països africans van destinar

37

00:02:57,811 --> 00:03:02,111

més de 3,5 milions d'hectàrees de boscos a la conservació

38

00:03:02,311 --> 00:03:06,911

de la diversitat biològica, en total 70 milions d'hectàrees.

39

00:03:10,451 --> 00:03:14,911

Els parcs zoològics són vitals per a conservar espècies en perill.

40

00:03:15,411 --> 00:03:19,011

Moltes d'elles s'han recuperat d'una extinció imminent:

41

00:03:19,211 --> 00:03:20,600

cérvol del pare David,

42

00:03:20,800 --> 00:03:21,800

bisó europeu,

43

00:03:22,000 --> 00:03:23,000

bisó americà,

44

00:03:23,200 --> 00:03:24,600

cavall de Przewalski,

45

00:03:24,800 --> 00:03:25,800

òrix blanc,

46

00:03:26,000 --> 00:03:27,200

oca de les Hawaii,

47

00:03:27,400 --> 00:03:28,500

boa de Jamaica,

48

00:03:30,400 --> 00:03:32,200

diverses espècies de lèmurs.

49

00:03:35,456 --> 00:03:40,456

Les accions conservacionistes
sorgides i recolzades

50

00:03:40,656 --> 00:03:45,656

pels països més desenvolupats
han demostrat

51

00:03:45,856 --> 00:03:50,856

que tots podem col·laborar
en la conservació d'ecosistemes

52

00:03:51,100 --> 00:03:54,375

o d'espècies de la Terra.

53

00:03:55,345 --> 00:03:59,152

La conservació comença
per l'educació.

54

00:04:00,052 --> 00:04:05,052

Al cap i a la fi,
només conservem allò que estimem.

55

00:04:05,252 --> 00:04:10,252

Només estimem allò que comprenem.

56

00:04:10,452 --> 00:04:15,452

Només comprenem

allò que se'ns ha ensenyat.

57

00:04:15,652 --> 00:04:19,252

Baba Dioum,

escriptor senegalés.

4.2. Proposta de veus superposades

Títol V.O: Bioparc, Valencia

Títol V.T: Bioparc, València

Traducció i ajust: Miriam Castells Franco

1. 05:09

NARRADOR (OFF) A principis del segle XXI, la conservació ha patit un canvi radical en els seus plantejaments. / Els problemes ecològics d'un món globalitzat ja no amenacen un lloc o una espècie concreta, // sinó ecosistemes sencers.

2. 05:38

NARRADOR (OFF) Davant d'aquests nous problemes, han sorgit noves solucions, i la conservació de llocs i animals llunyans naix, en molts casos, a milers de kilòmetres del seu lloc d'origen, fet que converteix algunes grans ciutats en santuaris per a la vida salvatge.

3. 06:03

NARRADOR (OFF) Avui, heu entrat en un d'ells. // On hi havia un descampat estèril, ara podem visitar el cor d'Àfrica. // Ha sigut un treball de més de cinc anys fins que s'ha aconseguit el que semblava impossible: portar les selves i sabanes africanes a la ciutat de València.

4. 06:40

NARRADOR (OFF) Els ecosistemes més representatius d'Àfrica s'han reproduït en Bioparc per a acollir algunes de les espècies més amenaçades. Però per a aconseguir-ho, s'han hagut de construir tots els elements que ara semblen part del paisatge.

5. 07:03

NARRADOR (OFF) Ací, res és com pareix. // Cada roca, cada tronc, cada perspectiva visual respon a anys de minucioss disseny i a l'execució d'extraordinaris artistes internacionals.

6. 07:34

NARRADOR (OFF) Les formacions granítiques de l'est d'Àfrica, el Tsingy de Madagascar, els troncs caiguts de les selves equatorials... Tots els elements d'aspecte natural que trobareu al parc amaguen al seu interior anys de disseny, d'experiència i de treball.

7. 08:06

NARRADOR (OFF) El resultat és un concepte nou de parc on entrareu dins dels ecosistemes i viureu l'experiència de trobar els animals al vostre pas. // Recorrereu sabanes, selves i formacions rocoses de llunyans països africans, recreats amb exactitud per a imitar els originals.

8. 08:36

NARRADOR (OFF) Rèpliques minucioses on els animals recuperen el seu ambient natural. // En fer-ho, ajudeu a la seua conservació. / Amb l'entrada, ajudeu a protegir les espècies que es reproduïxen al parc.

9. 09:06

NARRADOR (OFF) I a través de l'Institut del Tròpic, la fundació conservacionista de Bioparc també ajuda a mantenir els ecosistemes africans originals on viuen aquestes espècies.

10. 09:26

NARRADOR (OFF) Conèixer la vida salvatge és aprendre a estimar-la, i aquesta estima és el punt de partida per a voler conservar-la. / Avui vos convidem a conèixer els ecosistemes més preciosos i amenaçats d'Àfrica i vos convidem a conservar-los. Benvinguts a Àfrica. Benvinguts a Bioparc.

4.3. Anàlisi traductològica

A continuació, es farà una anàlisi sobre els problemes de traducció a escala macrotextual amb el sistema estudiat a les assignatures 935 i 947 del grau, en les quals la docent ens va facilitar un fitxer resum on s'establia la classificació de Nord i Kautz. En aquest cas, utilitzarem el plantejament de Kautz (2000, 119-126). Es diferencien, aleshores, tres grans tipus de problemes:

- Pragmàtics. Es donen a causa de les dissonàncies comunicatives entre ambdues llengües que no tenen res a veure amb el text.
- (Inter)culturals. Provocats per les diferències comunicatives de les llengües.
- Lingüístics. Relacionats amb les divergències estructurals de les llengües de treball. Es poden classificar en lèxics, sintàctics o estilístics.

4.3.1. Subtitulació

En aplicar la teoria esmentada en l'apartat anterior, trobem que la part de subtitulació d'aquest treball s'ha vist afectada per diversos problemes.

Pel que fa als pragmàtics, es poden plantejar des de dues perspectives distintes: des de l'àmbit acadèmic per a l'elaboració d'aquest treball i des d'una posició més professional per a l'entrega d'un producte comercial a l'empresa col·laboradora. En el primer cas, la funció del text font i del text meta varia, ja que la funció de l'original és promocionar el Bioparc i la funció del text traduït és la realització d'un treball acadèmic. Per contra, si s'observa des de la perspectiva professional, la funció original i la final serien equivalents,

ja que en ambdós casos es tracta de patrocinar el parc i explicar el seu origen. Pel que fa a l'emissor, es tracta d'un expert en el text original i d'una estudiant en el text meta, encara que la intenció d'aquest autor s'ha respectat i s'ha emfatitzat el missatge que es volia transmetre. Seguidament, el destinatari pot canviar també, ja que des de la perspectiva acadèmica, els destinataris són el professorat i l'estudiantat interessats en aquest treball; però des de la perspectiva professional, el destinatari seria el mateix que el de l'original, és a dir, el públic interessat a visitar les instal·lacions del parc. Si ens centrem en el tipus de mitjà, podem observar que el text original dels rètols es transforma en subtítols integrats al documental, per tant, no varia la seua dimensió, encara que sí el disseny.

S'abordaran ara els problemes interculturals. Podem destacar la presència de sigles, com és el cas de «FAO» (Food and Agriculture Organization), que s'ha decidit deixar-la com en l'original a causa de la seua coneixença mundial. Pel que fa a la puntuació numèrica, cal destacar que la llengua anglesa separa els nombres de més de quatre xifres amb una coma entre els milers i les centenes. En la traducció al català s'ha posat un punt en lloc de coma, només s'ha eliminat el punt en els casos dels anys. Si s'analitzen les formes de tractament, s'observa que el text té un to col·lectiu, ja que inclou la primera persona del plural per a dirigir-se al públic de manera més propera i convidar-lo a formar part de la conservació dels medis i les espècies en perill. Per aquest motiu, en la traducció s'ha respectat el mateix to i s'ha fet ús del mateix pronom en les parts adients. Per últim, les unitats de mesura que apareixen en el text original també s'han mantingut equivalents, ja que es tractava d'hectàrees.

En tercer lloc, es farà menció dels problemes lingüístics. Primerament, es troben els lèxics, dels quals podem destacar els noms de les espècies animals i dels llocs que s'esmenten. La traducció ha requerit una cerca més exhaustiva en alguns casos, ja que certes espècies es troben només a un lloc concret del món i la traducció del seu nom original no es troba publicada als diccionaris ni als catàlegs de fauna africana. La solució ha sigut buscar informació sobre l'animal en qüestió en diverses llengües i fer una traducció com més aproximada possible a l'espanyol, ja que al documental apareixen en aquest idioma. Pel que fa als problemes sintàctics i estilístics, no s'ha trobat cap a la traducció.

Per últim, és necessari destacar la presència d'un error en el document original, fet que ha dificultat l'ajust de diversos subtítols. Es tracta de la següent seqüència de rètols:

El gorila occidental ha pasado de la situación de especie en peligro a la de especie en peligro crítico, después de constatar que la principal subespecie, el gorila occidental de las tierras bajas, ha sido diezariado debido al comercio de **CARNE DE BOSQUE** (bush meat trade) y al virus del ébola.

The Western gorilla has been reclassified from an endangered species to a critically endangered species after finding evidence that the population of the main subspecies, the Western lowland gorilla, had been decimated by the **BUSH MEAT** trade and by the Ebola virus.

De los cerca de 65.000 **RINOCERONTES NEGROS** que había en los años 70 hemos pasado a menos de 3000 en la actualidad.

The approximately 65,000 **BLACK RHINOCEROSSES** that were alive in the 1970s have been reduced to fewer than 3,000 today.

El rètol marcat amb un quadre de color taronja —minut 01:26— es correspon amb els subtítols 14, 15 i 16. D'igual manera, el rètol marcat en un quadre de color verd —minut 01:28— es correspon amb els subtítols 17 i 18. El problema sorgeix perquè la informació del rètol taronja no es pot llegir abans d'aparèixer el rètol verd en pantalla, aleshores els tres subtítols que contenen la informació del taronja tampoc no s'han acabat de llegir quan apareix el rètol verd. La solució aplicada ha sigut sintetitzar els subtítols d'ambdós rètols perquè la informació principal estiga present i es pugui llegir el més ràpid possible —seguint les convencions establides. Una vegada finalitzat el subtítol 16, apareix el subtítol 17 amb la informació del rètol verd. És a dir, els subtítols no es llegeixen de manera simultània amb l'aparició en pantalla dels rètols als quals corresponen.

D'altra banda, mentre el rètol taronja es visualitza encara, el verd canvia:

El gorila occidental ha pasado de la situación de especie en peligro a la de especie en peligro crítico, después de constatar que la principal subespecie, el gorila occidental de las tierras bajas, ha sido diezariado debido al comercio de **CARNE DE BOSQUE** (bush meat trade) y al virus del ébola.

The Western gorilla has been reclassified from an endangered species to a critically endangered species after finding evidence that the population of the main subspecies, the Western lowland gorilla, had been decimated by the **BUSH MEAT** trade and by the Ebola virus.

En 1885 sólo quedaban 20 **RINOCERONTES BLANCOS** del sur.

In 1885, only 20 **SOUTHERN WHITE RHINOCEROSSES** remained.

El rètol marcat ara amb un quadre de color morat —minut 01:33— es correspon amb el subtítol 19. Quan s'acaba de llegir aquest, ambdós rètols desapareixen i amb ells, el subtítol també ho fa.

4.3.2. Veus superposades

A fi de seguir el mateix ordre, s'explicaran a continuació els problemes pragmàtics. En aquest cas, coincideixen amb els problemes sorgits en la part de subtitulació, ja que la funció del text font i del text meta també varia depenent de la perspectiva. En estudiar-ho des d'una posició acadèmica, la finalitat del text font seria promocionar el parc i la del text meta seria l'elaboració d'un treball de fi de grau. En canvi, si s'estudia des d'una posició laboral, ambdós tenen com a objectiu fer publicitat del parc i explicar la situació de perill dels animals. Pel que fa a l'emissor —que és diferent del narrador— es diferencia perquè en l'original es tracta d'un expert i en la traducció es tracta d'una estudiant. Tot i això, la intenció de l'autor també s'ha respectat en aquesta part. A més, el destinatari també varia segons la perspectiva. Si parlem d'un àmbit acadèmic, el destinatari original seria el públic interessat pel Bioparc, i el destinatari meta seria el professorat i l'estudiantat interessats en aquest treball. Però, si es tracta d'un àmbit professional, en ambdós casos el destinatari seria el públic general. Per últim, sobre el tipus de mitjà cal destacar que no canvia, però sí que es veu afectat el disseny inicial, ja que les veus superposades determinen la reducció del volum de la veu original.

Pel que fa als problemes interculturals, destaquen les fórmules de tractament: en l'original s'utilitza el pronom «usted» i «you», però en la traducció s'ha fet ús del pronom «vós». Per últim, en referència als problemes lingüístics, cal afegir la presència d'un error en l'original, concretament en la part de subtitulació en llengua anglesa. En el minut 07:48 desapareix el text del subtítol i només figura una «a» en pantalla. Continua així fins al minut 7:53, per tant, la informació en anglés d'aquest fragment es perd.

El *take* que s'ha vist afectat en aquest cas és el número 6. No obstant això, no ha resultat un problema greu per a la traducció perquè s'ha agafat la veu del narrador com a referència per al text original i, aleshores, aquesta informació no s'ha elidit en el guió de les veus superposades. El fragment que correspon a la informació sense subtítol es troba subratllat en color groc a continuació:

6. 07:34
NARRADOR (OFF) Les formacions granítiques de l'est d'Àfrica, el Tsingy de Madagascar, els troncs caiguts de les selves equatorials...
Tots els elements d'aspecte natural que trobareu al parc amaguen al seu interior anys de disseny, d'experiència i de treball.

5. Conclusions

En aquest treball de fi de grau s'ha realitzat una traducció del documental de la formació del Bioparc mitjançant subtítols i veus superposades, dues modalitats de traducció audiovisual a les quals s'ha de sumar la complexitat terminològica característica d'un text científicotècnic implícita en el lèxic del mateix documental. Una vegada finalitzat el treball, s'han extret unes conclusions teoricopràctiques que s'esmentaran a continuació.

En primer lloc, s'han de contemplar les dificultats que suposa fer front a una traducció audiovisual, sobretot en dues modalitats, quan es presenta un encàrrec real. Per una part, la subtitulació ha suposat una gran dificultat a causa de la llargària dels rètols, però mitjançant algunes tècniques de traducció estudiades al grau, s'ha pogut solucionar aquest problema. D'altra banda, el domini de l'aplicació Subtitle Workshop també s'ha de destacar, ja que és una eina senzilla de subtitulació si es coneixen els paràmetres, però resulta complicat seguir les convencions establides pel client algunes vegades.

Adicionalment, pel que fa a les veus superposades, també es poden destacar diverses conclusions. En primer lloc, cal tenir assimilat el procés d'elaboració d'un guió. Els símbols i els talls de *take* han de respectar les convencions marcades pel client i s'ha de garantir el compliment de les normes generals d'aquesta modalitat, com per exemple que es limite la llargària de les intervencions perquè en llegir-les comencen després del narrador i acaben abans que aquest deixi de parlar. Aquesta part ha sigut més senzilla, ja que la narració del documental era en llengua espanyola i aquesta no divergeix tant de la llengua catalana com podria fer-ho d'altres, aleshores l'ajust no ha sigut de gran dificultat.

Així mateix, les característiques d'un text científicotècnic com el d'aquest documental suposen una adversitat lingüística en alguns casos. S'han de realitzar cerques terminològiques de qualitat en llocs fiables i contrastar informacions en diversos recursos per a garantir un resultat òptim. En el cas d'aquest treball, la cerca ha sigut més aviat senzilla perquè el terme original estava en dues llengües (espanyol i anglés), fet que ha facilitat el procés de documentació. Tot i això, en un dels termes —la boa de Jamaica— no s'ha obtingut la traducció oficial en català, ja que es tracta de noms d'espècies endèmiques d'Àfrica que, o bé no s'han traduït al català, o bé el terme original no era correcte en termes d'oficialitat.

Cal fer menció també dels errors en el document original, que encara que no han suposat una gran dificultat a l'hora de traduir, sí que s'han hagut de comunicar al tutor i esmentar en l'apartat d'anàlisi traductològica del treball. En termes professionals, s'hauria de comunicar al client i acordar una solució.

Per últim, des d'una perspectiva més personal, aquest treball m'ha motivat a canviar el pensament que tenia sobre la traducció audiovisual i m'ha permès gaudir d'ella mentre elaborava cada traducció. A més, també he pogut incloure la varietat de traducció en què m'he especialitzat al grau, la científica, i açò ha fet que dins de la inseguretat d'enfrontar-me a una varietat més desconeguda, també em sentira còmoda realitzant el treball. He d'afegir que l'elaboració de la part teòrica ha sigut tot un repte, ja que aconseguir informació vàlida per a un treball d'aquestes característiques pot resultar complex.

Per finalitzar, afegiré que gràcies a aquest treball, veig la importància que té formar-se en les distintes varietats de traducció, ja que aquest ha sigut un encàrrec amb unes característiques molt concretes i al món laboral poden sorgir encàrrecs reals de clients que necessiten una traducció combinada en diverses varietats o modalitats. Per tant, els traductors que dominen més d'una d'aquestes eixiran beneficiats.

6. Bibliografía

- Bembibre, C. (deseembre, 2009). *Definición de documental*. DefiniciónABC. <https://www.definicionabc.com/general/documental.php#cerrar>
- Chaume, F. (2004, 35). *Cine y Traducción*. Cátedra.
- Chaume, F. (2013). Panorámica de la investigación en traducción para el doblaje. *Trans*, 17, 13-34. <https://doi.org/10.24310/TRANS.2013.v0i17>
- Díaz Cintas, J. y Remael, A. (2020) *Subtitling. Concepts and Practices*. Routledge.
- Kautz, U. (2000). *Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens*. Ludicium.
- Martí Ferriol, J. L. (2023). Legibilidad de un texto escrito y velocidad de lectura en subtitulación interlingüística: propuesta metodológica de análisis relacional. *Quaderns. Revista de traducció*, (30), 179-192. <https://doi.org/10.5565/rev/quaderns.108>
- Matamala, A. (2019). Voice-over: practice, research and future prospects. En L. Pérez-González (Ed.), *The Routledge Handbook of Audiovisual Translation* (64-81). Routledge.
- Pinchuck, I. (1977). *Scientific and technical translation*. Westview Press.
- Przylipiak, M. (2023). Defining documentary. *Panoptikum. New Approaches to Documentary* (29), 12. <https://doi.org/10.26881/pan.2023.29.01>
- Vega, M. A. (1999). La enseñanza de la traducción científica y técnica. *Perspectives: studies in translatology*, 7(2), 241-251. <https://doi.org/10.1080/0907676X.1999.9961362>
- Zabalbescoa, P. (2001). El texto audiovisual: factores semióticos y traducción. *Doble o nada*, 1, 113-126.

7. Annex

7.1. Glossari dels noms dels animals

Terme original	Terme en anglés	Terme en català	Font
Ciervo del padre David	Père David's Deer	Cérvol del pare David	TermCat - Cérvol del pare David
Bisonte europeo	European Bison (Wisent)	Bisó europeu	TermCat - Bisó europeu
Bisonte americano	American Bison	Bisó americà	TermCat - Bisó americà
Caballo de Przewalski	Pzewalski's Horse	Cavall de Przewalski	TermCat - Cavall de Przewalski
Órix de cuernos de Cimitarra	Scimitar Oryx	Òrix blanc	TermCat - Òrix blanc
Ganso Hawaiano	Nene (Hawaiian Goose)	Oca de les Hawaii	TermCat - Oca de les Hawaii
Boa de Jamaica	Jamaican Boa	Boa de Jamaica	BOE - Boa de Jamaica
Lémur	Lemur	Lèmur	TermCat - Lèmur

7.2. URL de la carpeta de Drive

A continuació, l'enllaç de Drive on trobareu la carpeta amb els documents corresponents del treball:

<https://drive.google.com/drive/folders/1RgZfVr4BWxfeYWVC06nWgEUpGrpAp8SQ?usp=sharing>